

SLOVENSKA MLADINA

MLADINSKA REVILJA

Ponos je v mojem srcu: kljub vsem naukom, opominom, očitkom, kljub zasmehu, zmerjanju in natolcevanju je vse moje življenje in nehanje služilo najvišji ideji, resnici! Kar sem videl z očmi in razumom, nisem zatajil; in ne bi zatajil za same zlate nebeške zvezde. Resnica pa je posoda vsega drugega; lepote, svobode, večnega življenja. Dokler sem zvest resnici, sem zvest sebi; dokler delam v njenem imenu, bo moje delo rodovitno, ne bo ovenelo od pomladi do jeseni.

IVAN CANKAR.

IZ VSEBINE:

V drugo leto * Anketa o slovenski mladini * Dediščina francoske revolucije * Vprašanje kmečke mladine * M. Saltikov-Sčedrin * Razgledi mladega rodu: Mladina pri nas in na tujem * Med knjigami * Odmevi revij * Z umetniških razstav * Dokumenti * Kulturni paberki * Razpis literarnega natečaja »Slov. mladine«

*

CENA DIN 3.—

LJUBLJANA * OKTOBER

1

SLOVENSKA MLADINA

mladinska revija za leposlovje in vsa kulturna vprašanja

izhaja vsak mesec. Ureja jo uredniški odbor; odgovorni urednik je dr. Anton Slodnjak, profesor v Ljubljani. Izdaja jo konzoreij »Slovenske mladine«; predstavnik je Ivo Grahor, novinar v Ljubljani.

Celoletna naročnina za 8 številčk znaša din 20.—, za dijake din 16.—; plačuje se lahko tudi polletno ali četrtletno. Posamezna številčka stane din 3, dvojna pa 4.

Številčka čekovnega računa Poštne hranilnice v Ljubljani je **17.827**

Vsi rokopisi in dopisi za uredništvo in upravo naj se pošiljajo na naslov: Uredništvo »Slovenske mladine«, Ljubljana, Mirje 13. Rokopisov ne vračamo.

IZ UREDNIŠTVA IN UPRAVE

Zaradi tesnih gmotnih razmer smo prisiljeni povišati nedijaško naročnino za vse leto od 14 na 20 din. Prepričani smo, da bo vsak to različko nekaj dinarjev lahko utrpel, nas pa podprl, za kar mu bomo hvaležni.

Se vedno sprejemamo rokopise v nemogoči obliki. Zato ponovno opozarjamo naše dopisnike, da pišejo vse prispevke lepo in čitljivo samo na eno stran. S tem nam bodo prihranili mnogo časa in omogočili hitrejši izid številčk.

Nihče ne sme zahtevati od nas, da si kvarimo vid in izgubljammo čas ob njegovih rokopisnih vratolomnostih, zato bomo z zanikrno pisanimi prispevki, ki so le dokaz malomarnosti in domišljavosti njih avtorja, opravili na kratko. Vsakogar, ki nam piše, tudi prosimo, da poleg psevdonima priloži tudi svoje pravo ime, naslov in datum. Vse to je stvar medsebojnega zaupanja in poštenosti!

Onim, ki so poslali gradivo že za to številčko, sporočamo, da bodo ocenjeni, oziroma bodo njihovi prispevki objavljeni v prihodnji številki.

Mirku Polancu: Hvala za obilno pošiljko! Pesmi se niso za tisk in bodo ocenjene prihodnjč. »Kurentov križev pot« pa smo objavili nekoliko skrčjen in brez nepotrebnih okrasnih pridevkov na račun šole, ki ustvarjajo prav nasproten vtis, kot ga članek želi narediti. Pa se še oglasil!

PRIJATELJEM MLADINE!

»Slovenska mladina« je popolnoma nezavisna mladinska revija, ki jo piše od prve do zadnje vrstice in tudi vzdržuje mladina sama. Zato prispevajte v njen tiskovni sklad ali pa postanite podporni naročniki. Podporna naročnina znaša vsaj din 30.— za celo leto!

To številčko »Slovenske mladine« smo poslali tudi mnogim, ki jih smatramo za prijatelje mladine, zato upamo, da se bodo naročili na našo revijo. Ako tega ne mislijo storiti, jih prosimo, da nam številčko čim prej in nepoškodovano vrnejo!

Osnutek za naslovno stran na ovojnicah je napravil tov. Menih Jožc.

V drugo leto

Marsikoga, ki je kdaj slučajno listal po naših povojnih mladinskih listih, je presenetila brezkompromisna načelnost njihovega pisanja. Skoraj občudovati je moral skrajno nepopustljivost, zlasti pa izredno »globino«, s katero so pisci dejansko hoteli zakriti svojo miselno revščino, nered v glavi in popolno nezmožnost, dotakniti se konkretnih življenjskih vprašanj, ki so vendar prva in najbolj pereča. Ali je bila to sramežljivost, strah ali kratkomalo slepota, pokazati krvave rane našega narodnega življenja, posebno pa mladine, za katere glasnike so se vendar predstavljali? Na ta vprašanja bomo skušali odgovoriti s podrobno razčlemba slovenskih mladinskih gibanj, ki jo bomo začeli čim prej.

Tega pojava pa nismo opazali, oziroma ga sedaj, ko se oziramo nazaj, ne opazamo samo v tako imenovanih mladinskih listih, ampak nas tudi vzvišene debate o tenkočutnih estetskih vprašanjih, dostikrat prazna literarna prerekanja, ki so tvorila izključen okvir naših vodilnih književnih revij, opozarjajo na nepripravljenost in nerazumevanje naše kulturne »elite« za poglobitev v stvari, ki odločajo o obstoju (in o ravnini tega obstoja) slovenskega naroda. V zadnjih letih se je v tem smislu, kar z veseljem ugotavljamo, marsikaj izpremenilo in obzorja so se precej razmaknila, čeprav se po naših revijah še vedno vlačijo goste megle nekega nestvarnega mysticizma, s katerim se stvari ne premaknejo niti za ped naprej.

Nedvomno smo torej ravnali pravilno, ko naše revije nismo začeli z blestečo bombastiko, ki je po večini le nebogljen izraz lastne domišljavosti. Približati se mladinskim problemom z dvomljivim orožjem napovedi in fraz, lotiti se jih z zgolj literarnimi prijemi, ni samo popolnoma napačno, ampak je tudi že znak, ki kaže na eni strani na nezrelost, na drugi strani pa napoveduje neizbežen polom, ki je usojen temu recimo literariziranju.

»Slovenska mladina« se v svojem kratkem razdobju dosedanjega svojega izhajanja ni ravnala po teh smernicah in se ne bo tudi poslej, ker jo je rodila prav zavest, da spaja vso mladino preko umetnih

pregrad, ki jih postavljajo med njo različni politiki (dobro vedo, zakaj!), vez skupne usode in spoznanje, da je nujna potreba današnjih dni, vzgojiti mlado slovensko generacijo, ki bo poznala samo dve načeli: boj za resnične koristi slovenske mladine, za vsestransko izboljšanje njenih življenjskih pogojev, drugič, zvestoba slovenskemu narodu, ki je narod kmetov in delavcev.

V imenu teh dveh načel, ki preprosto povedani vsebujeta smisel in smoter vsakega iskrenega dela, naj se zbere današnji mladi slovenski rod!

Mi ne vpijemo: Nazaj k ljudstvu! Povezanost z ljudstvom je del našega bistva in kdor gleda zviška na «neuko in zaostalo slovensko maso», ta ne spada v naš krog in naj ostane, kjer je. Kdor dvomi v življenjsko upravičenost slovenskega naroda in v njegovo sposobnost za polno, v resnici človeško življenje, ta je notranje gnil in naj propade, kot zasluži. Kdor prezira naše kmečke in delavske tovariše, kdor ne občuti grenkobe njihove usode, se je izločil iz slovenske narodne skupnosti, ki je v prvi vrsti skupnost delavcev in kmetov.

Kogar pa žgejo odprte rane njegovega osebnega, pa tudi narodnega življenja, tega ne bomo posebej vabili v svoj krog, ki ni namenjen nikakršni zaključeni skupini. Kdor čuti potrebo po sodelovanju z nami, je povabljen brez vsakih formalnosti. Kdor hoče ustvariti glasilo, ki bo resnična, nepotvorjena izpoved mladega rodu, zrcalo njegove usode in njegovih teženj, in je pripravljen svoje mlade sile posvetiti temu smotru, ta naj ve, da je to tudi naš ideal.

Ni nas ganil poniglavi skepticizem ali boljše rečeno cinizem, ki je spremljal naše prvo zbiranje sil. Dobro smo vedeli in vemo še boljše sedaj, da se moramo prebiti skozi goščavo strupenega in tradicionalnega skepticizma, ki ni »čast, ki jo izkazujemo resnici,« ampak je nujen del zaprašenega miselnega obzorja provincialnega »pogleda na svet«. To in še kaj podobnega nam ni in nam ne bo vzelo poguma, ker bi bili slepi, če s tem ne bi računali in ker smo ne glede na to odločeni, korakati po začrtani poti. Mladi rod pa naj dokaže, da se je prekalil in povezal ter da je tega tudi sposoben.

Trdna je moja vera, da napoči zarja tistega dne, ko naša kultura ne bo več krizantema siromakova, temveč bogastvo bogatega. Že slutim zarjo tistega dne, slutim jo vse moje najgloblje in najčistejše hrepenenje. Ne, ne hrepenenje samo! Moje delo je slutnja zarje, vsaka moja beseda in vse moje življenje. Že slišim dleto, ki kleše granitni temelj novi zgradbi.

(Ivan Cankar.)

Anketa naše revije

O SLOVENSKI MLADINI

S pismom, ki ga tu objavljamo, smo se obrnili na najvidnejše predstavnike slovenske kulturne tvornosti in druge ugledne javne delavce s prošnjo, da nam odgovore na spodaj navedena vprašanja. Na naša pisma smo že prejeli nekaj odgovorov, izmed katerih priobčujemo v tej številki odgovore g. dr. Rajka Nahtigala, vseučiliškega profesorja in predsednika Akademije znanosti in umetnosti v Ljubljani, g. dr. Štefana Sagadina, predsednika Državnega sveta v Beogradu, in dr. Dragotina Lončarja, predsednika Slovenske matice v Ljubljani. Ostale odgovore, ki smo jih že ali jih bomo še prejeli, bomo priobčili v prihodnjih številkah našega lista.

Ljubljana, dne 24. avgusta 1939.

Visoko spoštovani gospod!

Ne dvomimo, da ste tudi Vi prepričani, da se vprašanje mladega rodu, njegove usode danes in jutri, v vedno bolj ostri obliki postavlja tudi pri nas. V zvezi s težko situacijo, v katero postavljajo našo domovino dogodki, ki se odigravajo izven nje in v njej sami, postaja to vprašanje več kot samo stvar enodnevne debate. Ni več to zgolj kabinetno vprašanje, niti plehka in običajna fraza »o razkolu med generacijama«, ampak je postalo to krušno vprašanje za vse one, ki mislijo, da se z jalovim verbalizmom ne dajo več reševati osnovni problemi slovenskega naroda.

Ne mislimo na tem mestu podrobno analizirati velikih socialnih dejstev, ki so temeljito preobrazila položaj in vlogo slovenske mladine. Ni naš namen na tem mestu razpravljati o nas samih. Opozorimo naj le na pozitiven pojav, ki mora vradostiti vsakogar, ki mu ni dnevna strast zameglila očesa, da se namreč mladina sama osvešča in sama pristopa k analizi in reševanju lastnih problemov. Nič več noče biti žrtev sebičnih in protinarnodnih spekulacij ter načrtnega varanja, ampak se zbira s trdno voljo, postavi stvari, ko pride njen čas, na pravo mesto.

»Slovenska mladina«, list, ki je realizacija mladih ljudi, ki ga izdajajo in pišejo izključno le mladi ljudje, hoče v nastopnem letu svojega izhajanja sistematično prikazati položaj slovenske mladine, očrtati njeno razvojno mesto, prikazati pereče probleme, ki se ji danes zastavljajo, iskati poti za njih rešitev ter opozoriti mladino na njene naloge. Brez puhličenja hoče ustvariti sintetičen prikaz mladinske problematike, s konkretno dokumentacijo in pričevanjem, s prodorno sociološko analizo zavrniti in obsoditi prazne očitke, ki lete na mladi rod.

Kot izhodišče in uvod v ta študij, ki se bo polagoma strnjeval in sam po sebi postavljal nujne zaključke, smo formulirali tri vprašanja, s katerimi se obračamo na najvidnejše predstavnike slovenske kulturne tvornosti, v zavesti, da jim bo njihovo posebno mesto, ki ga zavzemajo v slovenski skupnosti, njih široki pogled na sodobnost, ki ga ne kali nikakršna politična zagrizenost in strast, narekoval jasen in tehten odgovor. Morda ni bilo treba še nikoli tako glasno poudariti pomembnosti njih besede,

kot prav danes, ko so ogrožene bistvene vrednote, ki dajejo smisel našim naporom.

V upanju, da nam boste odgovorili na priložena vprašanja, se obračamo tudi na Vas in se Vam za Vaše razumevanje najlepše zahvaljujemo.

Naša vprašanja:

1. Kaj sodite o splošnem položaju slovenske mladine?
2. Ali moremo po Vašem mnenju govoriti o »mladinskem vprašanju« in kakšna so pota za njegovo rešitev?
3. Kakšne so po Vašem mnenju specifične naloge slovenske mladine v slovenskem občestvu, kot jih narekuje današnji čas?

G. univerzitetni profesor DR. RAJKO NAHTIGAL, predsednik Akademije znanosti in umetnosti v Ljubljani, nam je poslal na naše pismo naslednji odgovor:

Uredništvu »Slovenske mladine«

v Ljubljani.

Zbog težke bolezni, ki me muči od početka poletja, mi ni bilo in mi še sedaj ni mogoče podrobneje odgovoriti na Vaša vprašanja. Na kratko pa lahko rečem, da mi je nanja tudi težko odgovoriti. Zaposlen s svojim znanstvenim delom nisem že delj časa več sledil stremljenjem naše mladine. Drugič pa je moje mnenje, da je vsaka mladinska generacija produkt svoje dobe in se celo podzavedno po svojem notranjem pravem nagonu po tem izoblikuje. Sedanja naloga slovenske mladine, se zdi, je, da se temeljito pripravi za nemoten nadaljni kulturni in gospodarski ter socialni napredek slovenstva in njegov obstanek v bratskem okviru naše jugoslovanske države.

Z iskreno željo, da bi se Vaša generacija čim pomembneje in plodoviteje zarisala v našo zgodovino, kar naj pokaže že bližnja prihodnost, sem in ostanem s prijateljskimi pozdravi Vaš, mladini oddavna tovariško naklonjen

dr. Rajko Nahtigal

Rogaška Slatina, dne 15. IX. 1939.

G. DR. ŠTEFAN SAGADIN, predsednik Državnega sveta v Beogradu, nam je na naše pismo takole odgovoril:

P. t.

»Slovenska mladina«

Ljubljana.

Častnemu pozivu, ki ste mi ga poslali, se, žal, ne morem odzvati, ker sem z drugim delom preobložen. Tudi sem že nad 20 let izven Slovenije, zato bi utegnila biti moja sodba, zaradi premajhnega poznavanja razmer, nepravilna. Seveda Vas ni treba prepričevati, da mi je položaj slovenske mladine zelo pri srcu, da se zavedam vse

teže tega problema za naš narod in da me izredno radosti, ko vidim, da začenjate sami z delom pri reševanju tega vsak dan bolj perečega vprašanja. Mogoče bom kdaj pozneje imel priliko, da Vam priobčim kakšno misel k temu vprašanju. Problem je težak in je v neposredni zvezi s celotnim kompleksom vprašanj o bodočnosti Slovencev. Zato je potrebno za pravilen odgovor globoko in vsestransko poznavanje razmer in mnogo razmišljanja.

Bodite mi vsi pristrčno pozdravljeni!

Dr. Sagadin Štefan

Beograd, dne 17. IX. 1939.

G. DR. DRAGOTIN LONČAR, predsednik Slovenske matice v Ljubljani, nam je dal na naša anketna vprašanja sledeče odgovore:

1. Splošen položaj slovenske mladine je odraz splošnih razmer. V duhovnem oziru opažam neko plitkost, ki jo povzroča današnje šolstvo. Naše šolstvo je po svoji vsebinski in oblikovni strani nazadovalo, česar seveda ni kriva mladina. Vsebinsko ni nobene ustaljenosti. Premalo je osredotočenosti in zasidranosti v slovenskem narodu, marveč kratko in malo prevzema, kar nam narekujejo drugi. Razume se, da nisem proti temu, ako se naša mladina seznanja z zgodovino in naravo Hrvatov in Srbov; toda v ospredju vsega mora stati slovenstvo, ki smo ga z združitvijo v Jugoslaviji nameravali krepiti in množiti, a ne slabiti ali celo uničevati. Še vedno se naša mladina ubija z vsem mogočim, a ne pozna dovolj preteklosti, omike in življenja svojega naroda. Po oblikovni strani smo res dobili pouk in vzgoja preveč zmehanizirana in šablonizirana. Današnja naša šola ne vzbuja dovolj individualnih sposobnosti niti učencu niti učitelju. Šolstvo se zapostavlja za drugimi panogami državne uprave in je vse preveč, ali ponekod celo izključno v službi dnevne politike.

2. Mladinsko vprašanje ne more biti posebno vprašanje samo pri Slovencih, marveč je splošno vprašanje povsod. Vsak narod si mora postaviti nalogo, kako vzgajati svoj naraščaj. Pri nas je to vprašanje še bolj težavno radi tega, ker nas je svetovna vojna razdelila med štiri države. Zato je za nas še posebej pomembna rešitev, kakšne vrste šolstva naj imamo in kam, na majhnem prostoru, ki nam je ostal v Jugoslaviji, z obilico mladine. Zdi se mi, da zapostavljamo kmečko mladino pred mestno in naravnost fabriciramo preveč proletariata formalno šolanih ljudi. Izbira poklica postaja za nas odločilna. Današnje stanje, ko je mladina več ali manj prisiljena, da pohaja tako imenovane srednje šole, ne glede na njeno usposobljenost, postaja nevzdržno. Seveda je to tudi v zvezi s težkim gospodarskim položajem, v katerem žive starši mladine. S tega stališča obstaja za nas gotovo tudi mladinsko vprašanje, ki se kolikor toliko zadovoljivo ne more rešiti brez celotne preuredbe državne uprave.

3. Vsaka mladina, tako tudi naša, se mora pripravljati za svoj bodoči nastop v življenju naroda. To je njena prva naloga. Kako naj se pripravlja, to seveda ni odvisno od nje, marveč od narodne oz.

državne celote. Pri tem more in do neke mere tudi mora sodelovati mladina sama. Ne mislim pri tem, da bi mladino vpregali v dnevno politiko. To bi bila najslabša stran vzgoje, ki bi nam dajala morda mnogo dobrih strankarskih agitatorjev, a malo resnih delavcev za celoto. Po mojem naj bi mladina višjih letnikov skupaj s svojimi starši in učitelji sodelovala pri reševanju notranjih vprašanj šolstva in vzgoje, ki se tičejo predvsem pravilnega razmerja med učencem in učiteljem. Mladina naj bi ne bila samo predmet, ki ga oblikuje učitelj, ampak svojevrsten osebek, ki ima pravico, da slišimo tudi njegovo mnenje. Posebno pri kmečki mladini postaja zlasti pekoče vprašanje telesnega obstoja; zakaj v tem oziru vladajo pri nas strahovite razmere. Pri vsaki naši šoli bi morali obstojati zakonito uvedeni šolski sveti, ki bi se bavili z vsem, kar se godi z mladino v šoli in izven nje. V teh šolskih svetih naj bi s posvetovalnim glasom sodelovala tudi mladina po svojih zastopnikih. Ne more sicer mladina izključno odločati o sebi, mislim pa, da ima pravico povedati, kako se ji godi in zahtevati pomoč.

Drago Jeran:

Večerna impresija

Nocoj je čuden večer;
brezmejnost nebèsa je skromna tako,
da vso bi jo mogel zajeti z dlanjo.

Nocoj je bajen večer.
V tolmunu se luna nemirno blešči,
opojne skrivnosti mi lijejo v kri.

Nocoj je velik večer!
V vseh mislih upornih je sladek nemir;
pravičnosti slutim, ljubezni izvir...

O, čas, ki prišel bo, je blizu nocoj!

Vsi pisatelji, vredni tega imena so, naj se tega zavedajo ali ne, delavci, ki ustvarjajo kulturo. Ker sta gospodarska nepravilnost in politično zatiranje sovražnika kulture, je sama ob sebi umevna dolžnost pisatelja, da svoje sile posveti borbi proti krivicij in zatiranju v kakršni koli obliki, in s tem zaščiti kulturne vrednote, ki so jih rodovi pisateljev pred njim zgradili z dolgimi in mučnimi napori.

(Iz deklaracije pisateljske zveze filipinske.)

FRANCOSKE REVOLUCIJE

Naprej sinovi domovine,
prišel je slave dan za nas!
Nasilje vstaja iz temine,
da bi zadalo nam poraz.

Rouget de Lisle — M. Klopčič.
Marseillaise.

Tudi pred letom 1789. so bile na svetu revolucije, toda nobena revolucija ne pomeni tako velikega preloma v razvoju človeštva, kakor francoska revolucija, ki je odprla vrata v novo dobo svetovne zgodovine. Goethe je pri Valmyju (1792), kjer je mlada, neorganizirana revolucionarna armada potolkla stare, izšolane pruske generale, občutil njeno veličino, rekoč: »S tega mesta in od tega dne se začne nova doba svetovne zgodovine.« Bile so druge revolucije, toda na nobeno ni ostal spomin v bodočih rodovih tako živ; francoska revolucija je v njih neprestano vzbujala plamen navdušenja.

»Revolucija je privrela«, kot pravi Mathiez v začetku svoje zgodovine, »iz vsak dan globljega prepada med resničnostjo in zakoni, med uredbami in življenjem, med črko in duhom.« V resnici moramo iskati vzroke francoske revolucije v velikih protislovjih tedanjega gospodarskega in socialnega ustroja, ki jih je še večal do tedaj nesluten polet človeške misli, ki se je osvobajala stoletnih okovov, podirala ograde in utirala pot novemu človeku, ki se je zavedel samega sebe, zagrabil kolo zgodovine v svoje roke in si sam začel kovati svojo usodo.

Nosilec revolucionarnih teženj je bil meščanski stan (buržuazija), ki je v fevdalnem okviru gradil nov kapitalistični sistem. Meščanstvo je bilo po stopnji tedanjega proizvodnega procesa najzrelejše in gospodarsko najmočnejše, ono je bilo predstavnik teženj finančnega kapitala, ki ni mogel dlje prenašati podrejenega položaja v družbi, ampak je zahteval poleg gospodarske tudi politično moč. Zato je prav ono stopilo na čelo revolucionarnega tretjega stanu, ki je bil po svojem sestavu raznolik, a ga je vezalo skupno nezadovoljstvo. Prav zato, ker tretji stan ni bil strnjena enota in ker interesi višjih plasti buržuazije niso bili gospodarski in socialni interesi malega obrtnika in trgovca, še manj pa interesi lačnega kmeta in izrabljanega delavca, je morala revolucija ostati nujno na pol poti in je buržuazija, ki je s pomočjo brezpravnih ljudskih množic izvojevala vse pridobitve revolucije, te množice slednjič ukanila.

Nimamo namena podajati razpleta revolucije, njenih notranjih trenj, padcev in vzponov. To je poglavje, ki ga več ali manj poznamo iz šolske zgodovine in ki ne spada sem. Tu hočemo poudariti njeno današnjo pomembnost. Veliki datum francoske revolucije je 26. avgust 1789, ko je bila proglašena deklaracija človeških pravic, na kateri slone v glavnem vsi pravi demokratični pokreti. Ta deklaracija, ki je plod svobodne misli enciklopedistov, je oznanila vsemu svetu: politično in družabno enakost vseh državljanov, dostop vseh k javnim službam, pravično porazdelitev davkov,

na katero mora pristati narodno predstavništvo, zakon kot izraz splošne volje, spoštovanje prepričanja vsakogar, svobodo zborovanja in tiska. Ta načela, ki so iz brezpravnega hlapca ustvarila svobodnega državljana in osvobodila kmeta fevdalnih bremen, so največja vrednota revolucije, ki je ne more zmanjšati njena poznejša usoda. Francoska revolucija je prebudila ogromne revolucionarne sile tlačanih narodov, oborožila jih je z do tedaj nepoznanimi pojmi svobode in enakosti, pred vsem pa s pojmom naroda. Do francoske revolucije so obstojala suženjska ljudstva, naroda in nacionalne države ni bilo. Francoska revolucija je proglasila suverenost naroda; narod postane edini izvor oblasti. Toda še nekaj je treba poudariti. Francoski narod je hotel oživiti vse narode in jih osvoboditi tiranstva in stanovskih predprav. Če se je pojem naroda pozneje izkrivil, ne more to dejstvo zmanjšati veličine tega načela.

Nikoli ni bilo treba tako glasno poudariti načela, ki jih je izvojevala francoska revolucija kot v današnji dobi, dobi splošnega suženjstva. Danes smo priča, kako se proti idejam, ki jih je izrazila deklaracija, proti idejam, v imenu katerih se je vodila in se še vodi velikanska borba za svobodo narodov, za socialno osvoboditev izrabljanih slojev, za bratstvo in enakost med narodi, dvigajo temne sile industrijskega imperializma in finančne diktature. Konservativni meščanski razred, ki si je z revolucijo osvojil oblast, danes pljuje po njej, ker mu ni všeč brezkompromisni duh nepodkupljivega Robespierrea, ker noče vedeti nič o revolucionarnem poletu, s katerim je francosko ljudstvo osvojilo Bastiljo, čeprav si je z okrvavljenimi pestmi francoskega proletariata zagotovil oblast. Zato smo videli, kako je v sami Franciji revolucija bila napadena na najpodlejši način, da ne govorimo o drugih deželah. Francosko revolucijo bi najrajši izbrisali iz zgodovine, ker so ideje, ki jih je ta revolucija zapisala v srca širokih ljudskih množic, mogočen branik proti idejam o neenakosti porekla, jez proti ideologiji državne suverenosti, s katerimi bi radi mogočniki zakrinkali uničenje vseh svobod in pravic. Zato se morajo danes okoli te zasramovane deklaracije strniti vsi narodi in pred vsem njihova mladina v borbi za svobodo človeka, za zlom tiranstva, ki tlači človeka na zunaj in znotraj. Ideje francoske revolucije so še danes žive in one so narodom, posebno malim narodom, ki hočejo svobodno živeti, trdna opora. One so nam pa tudi dragocen nauk, kaj pomeni organizirana volja naroda, ki se ne plaši niti smrti, ko ve, da od njegove hrabrosti zavisí usoda njegove svobode.

Danes morajo v mladini odmevati verzi, ki so jih prepevale revolucionarne francoske množice, ko so se kot en mož dvignile zoper koalicijo evropske reakcije, zoper izdajalstvo francoskega plemstva, ki je moralo iskati pomoči zoper lastno ljudstvo drugod. V teh verzih je obsežena velika dediščina francoske revolucije tudi za nas, slovensko mladino.

Ali ura pride nekoč, ko bo odprl srca topel pomladanski veter, ko si bodo obrazi enaki v veselju, ne v bridkosti, ko se bodo ljudje pozdravljali s cvetjem ovenčani in z glorio ljubezni. »Kako je tebi, brat moj, ki si mi bil brat v bolesti?« ... Morda jih bo še nekaj, vsaj nekaj, ki bodo dočakali tisto blagoslovljeno uro. O, da bi bila med njimi tudi ti in jaz.

(Ivan Cankar.)

MED SREDNJEŠOLSKO IN KMEČKO MLADINO

Čeprav imamo v načrtu temeljito analizo, ki bo vsestransko razmislila usodo slovenske kmečke mladine in nakazala perspektive za bodočnost, vendar pričujemo že na tem mestu sestavek našega tovariša, ki hoče biti samo skromen prispevek k študiju, ki ga je treba izvesti s skupnimi napor. Pričujoči spis se dotika tega vprašanja le enostransko in ne stremi niti po globini, niti po izrpnosti. Je to docela osebni pogled pisca samega, ki si seveda ne lasti dokončne veljavnosti in celotnega mnenja, ampak dopušča in celo izziva konstruktivno kritiko. Zato se ob tej priliki, ko se v naši reviji pojavlja prvi članek, ki vsebinsko zapušča tradicionalni začarani krog, v katerem se je zaprla slovenska srednješolska mladina, sam po sebi izraža poziv našim tovarišem, da že sedaj strnejo svoje misli do teme, ki jo obravnava avtor, in da nam sporoče pomisleke, ki jih je ta članek sprožil. Stvar namreč še davno ni končana in so pred nami tudi v tem oziru še velike naloge, ki z enim samim sestavkom niso opravljene.

Kakor pri drugih pretežno poljedelskih narodih, gre tudi pri nas razvoj mesta ločeno od razvoja vasi. Vzrok tega je predvsem ločitev intelektualne plasti (razumnikov) od ljudstva, kar je spet posledica gospodarskih vzrokov, predvsem najvažnejšega: delitve dela, ki je v svojih skrajnih mejah zasekala med inteligenco in delovnim ljudstvom dozdevno nepremostljiv prepad. Tega je še povečalo dejstvo, da je postala izobrazba skoraj izključna pravica višjih slojev in pozneje meščanskega razreda, ki jo je pogosto uporabljal v svoje sebične namene ali ji pa, kjer tega ni mogel, vsaj onemogočil dostop do ljudstva in s tem znano odzval njegov napredno vlogo. Šele po dolgem zgodovinskem razvoju se je znanost osvobodila tega pritiska, ostala pa ji je tu kakor podedovani greh odtujenost ročnim delavcem. Tega zadnjega pa predstavlja v našem slovenskem primeru predvsem kmet, v manjši meri industrijski delavec.

Le premalokrat so doslej slovenski razumniki sprožili resno pobudo za premostitev tega prepada in tako je postal naš kmet igračka raznih demagogov, ki so ga pod najrazličnejšimi krinkami izrabljali v svojo korist, narod pa jim je sledil, kakor čreda ovčič dobremu pastirju, ki ga na odgovor nihče ni klical. Ljudstvo samo pa je životarilo v tako klavnih razmerah, da od te strani tudi ni bilo pričakovati nobene pobude za izboljšanje razmer in premostitev te odtujenosti.

Pustimo stari rod in preidimo na današnji čas. Ozrmo se na kmetško mladino. Ker ima ta iste ali vsaj podobne interese kakor večina intelektualne mladine, ker jo tarejo iste skrbi in ju združuje podoben gnotni položaj in ker je prav tako mlada in hoče živeti, potem ima gotovo tudi iste smotre. Našli smo torej točko, kjer bomo gradili most. Vendar si bomo pa najprej slovensko kmetško mladino pogledali поблиže in videli, v kakšnem okolju živi.

Ce razmotrivamo njeno življenje, se bomo ozrli najprej na njen gospodarski položaj. Kakor pač vse kmetško ljudstvo, se nahaja tudi kmetška mladina v zelo bednem stanju, ki jo peha deloma v vrste industrijskega proletariata, nekaj v vrste dninarjev. Običajno je tako, da ostane pri sred-

nje trdnih kmetskih družinah najstarejši sin doma, ostali se pa izučé raznih industrijskih in obrtnih strok ter tvorijo v industriji sloj kvalificiranega delavstva. Bajtarski sinovi ostanejo doma in hodijo na dnino ali pa obdelujejo košček zemlje, ki jo morda imajo, dokler si vsak posameznik ne ustvari nove bajtarske edinice. Materialni položaj obojih je žalosten; pri prvih razmeroma boljši od položaja drugih, ki se dobesedno utapljuje v revščini in bedi. Položaj obeh ogrožajo poleg tega še vaški paraziti, ki se zajedajo v že tako izmzgano telo slovenske vasi, ji jemljejo zemljo ped za pedjo in jo zbirajo v svojih rokah s pomočjo denarnih posojil, ki jih kmet ne more vrniti, kljub vsem zakonom o znižanju kmetskih dolgov, kljub vsem agrarnim reformam in zaščitam. Sam poznam primer dolenjskega kraja, kjer lahko požene ena sama družina vaških mogotcev na oboben malone vso vas. Še slabši od položaja kmetskih sinov je položaj kmetskih hčera, ki se morajo neredko prodajati v zakon.

Jasno je, da v takih razmerah zamirajo vsestranske človeške sposobnosti, ker je vsak posameznik prisiljen vreči vse svoje zmožnosti v to, da si zagotovi golo življenje, da trpi pri tem kulturna višina (če o njej sploh moremo govoriti) kmetske mladine in da se tu najjasneje pokaže ona pogubna razlika med mestom in deželo, med intelektualno mladino in kmetsko mladino: prva se izgublja v besedičenju in neplodnih debatah, druga hira v težkem telesnem delu.

Ker smo že pri kulturnem nivoju kmetske mladine, si oglejmo tudi tega malo natančneje. Edino izobrazbo večini kmetske mladine da ljudska šola in še ta ni dosti vredna, ker je malo res sposobnih učiteljev, ki gredo tudi preko mej učnega načrta. Poleg tega trpi pouk še zaradi nezadostnih šol, pomanjkanja nastavljenih učiteljev in zaradi drugih podobnih vzrokov, o katerih tu ne bom razpravljaj. Kakor rečeno, se izobrazba z izstopom iz ljudske šole konča, ko bi se šele sedaj morala prav pričeti, sedaj, ko sta dobila kmetski fant ali dekle osnovne pojme človeškega znanja. Nekateri dobe pozneje sicer še kak strokoven pouk v kmetijstvu, toda teh je zelo malo in ta strokovna izobrazba nudi le majhen del tega, kar bi bilo treba kmetski mladini dati. Naletel sem na redke izjeme mladih kmečkih ljudi, ki vsaj stremijo po vsestranskem izobraževanju, a zato nimajo pogojev, vendar večina kmečke mladine zanj sploh nima interesa, ker je njena življenjska višina tako nizka, da ji ostane le malo prostega časa. Toda prav to, izvojevati kmetski mladini boljše življenjske pogoje, prav to je poleg drugega naloga, ki se je mora lotiti široko osnovan mladinski pokret. Šele potem bomo lahko govorili o smislu za izobrazbo in kulturo. Dokler ta boj ne bo izvojevan, je vse drugo samo osladna fraza.

Neprimerno lažje je vse nedostatke, ki težijo našo kmetsko mladino, spoznati kot pa zastaviti lopato za korenito izboljševalno delo. Toda to delo je nujno in odlagati ga, se pravi večati vse neporavnane zaostanke, za katere bo treba nekoč dajati račun. Ne bom razpravljaj na tem mestu o potankostih tega reorganizacijskega dela. Povedal sem le v glavnih obrisih, kako bi se delalo in kdo naj dela, vse ostalo bo pozitivno le, če bo plod velikega organiziranega dela in to dela, dela in še dela. Začetek tega dela pa bi bila premostitev prepada, ki loči sicer tako drugo na drugo navezani skupini delovne mladine, intelektualne in kmetske, delo, ki bi ga moral načeti mladinski pokret, enotno gibanje slovenske mladine, ki bi postavilo v odločilnih trenutkih na fronto nezlomljive materialne in duševne sile.

V šestdesetih letih preteklega stoletja je ruski carski imperij doživljal svojo veliko preobrazbo. Stari fevdalni družbeni odnosi so se pod vplivom reform Aleksandra II. jeli razkrajati. Osvoboditev kmeta iz njegove prejšnje fevdalne odvisnosti je povzročila pri plemičih pravo revolucijo, ki ni bila samo gospodarska, ampak tudi psihološka. Plemiči, ki se niso mogli prilagoditi novim lastninskim razmeram so prodajali svoja posestva in stopali v uradniško službo. V mesta je začela prodirati industrija in istočasno z njo se je začel pojavljati industrijski proletarijat, skratka, porajale so se nove oblike buržuazne kapitalistične družbe in kulture.

To prehodno, samo v sebi razklano in razgibano dobo, je prikazal v svojem delu največji ruski satirik, Mihajlo Saltikov-Ščedrin.²

Ščedrinova satira je morda najbolj jedka v vsej svetovni književnosti. Njena ost je naperjena na samovoljnost onih, ki imajo v rokah oblast, zlasti na vladajoči stan — rusko plemstvo, na pokvarjeno in podkupljivo rusko uradništvo, na mlado buržuazijo, ki je uvajala v Rusijo kapitalistični sistem.

Saltikov je nenavadno dobro poznal življenje v prestolnici in v provinci. V svojem prvem pomembnejšem delu »Gubernijske slike«³ analizira fevdalno, predreformno stanje v ruskem podeželju, kjer se je šopiril gnul, do skrajnosti birokratski upravni sistem, ki so ga tvorili pohlepni laži-liberalni uradniki. Slika, ki jo riše Saltikov, je temna in pesimistična. Vendar Saltikov ne kaže samo obupne zaostalosti in vse negativne strani trhlega administrativnega sestava, ampak tudi opozarja na vzroke tega žalostnega stanja. Slabo plačano, maloštevilno in neuko uradništvo ni moglo izpolnjevati poverjenih mu nalog. Zato se je rajši vdajalo pijančevanju, kvartanju in je brezobzirno zlorabljalo svoj položaj.

¹ Pričujoči sestavek, ki je izključno informativnega značaja, naj bo naš skromen prispevek k počastitvi spomina velikega umetnika ob 50letnici njegove smrti. Naj mimogrede pripomnimo, da se Ščedrina doslej ni spomnila niti ena slovenska revija.

² Saltikov se je rodil leta 1826. v pošehonskem okraju jaroslavske gubernije (v srcu Rusije), kot potomec ene izmed najstarejših, a obubožanih ruskih plemiških rodbin. Po končanem liceju (obiskoval je carskoselski licej, kjer je študiral tudi Puškin), je stopil v službo v Petrogradu, kjer je začel pisati svoje prve stvari. Zaradi njihove ostre socialne tendence je bil kmalu premeščen v Vjatko na sibirski meji, kjer je prebil sedem let, do smrti Nikolaja I., ko se je vrnil v Petrograd. Iz provinciškega podguvernerja je napredoval v šefa gubernijske finančne uprave. Ta sicer lepa uradniška kariera ga ni zadovoljila in se je po letu 1868., ko se je odrekel državni službi, posvetil izključno književnosti. Sprva je bil pomočnik urednika, po smrti Nekrasova pa glavni urednik najliberalnejšega ruskega časopisa v tej dobi »Otečestvennyja zapisi«, ki ga je urejeval do leta 1884., ko ga je ukinila reakcionarna vlada Aleksandra III. Umrl je leta 1889. zaradi vnetja možganske mreže.

³ »Gubernijske slike« so pravi zbornik neverjetnih zlorab, ki se jih je posluževal upravni aparat za izsesavanje uboega podeželskega ljudstva. Okrožni zdravnik je n. pr., ko je prišel v vas, da bi cepil otroke proti kozam, razložil po mizi volike, ostre nože in celo zbirko praveatega zverinskega orodja. Tako je iz prestrašenih mater sevoda iztisnil tudi poslednje novice, da se le otrokom ne bi bilo treba podvreči takšnemu mučenju.

V delih »Taškenci« in »Pompadurji in Pompadurke« opisuje uradnike plemiškega porekla, ki jih vzgajajo v posebnih zavodih in jim je določena najvišja kariera. Ti ljudje, ki bi morali zapovedovati drugim, so po večini domišljivi, trmasti bedaki, brez najnujnejše izobrazbe in sposobnosti, zato je umljivo, da je njihovo »upravljanje« prava katastrofa za ubogo ljudstvo. Ti despotski »klasično vzgojeni«, v resnici pa skrajno omejeni nosilci vse oblasti se ne znajdejo pred nobenim perečim vprašanjem, ampak se zabavajo po razkošnih restavracijah in se ravnaajo po petrograjski modi.

Najzrelejši Ščedrinovi deli pa sta »Zgodovina mesta Glupova« in »Gospoda Golovljevi«. »Zgodovina mesta Glupova« je kronika komičnih (?), skoraj fantastičnih dogodkov, ki se odigravajo v zaostalem provincialnem gnezdu. Ta kronika daje najizčrpnjšo sliko o nasilju, lakomnosti in omejenosti oblastnikov, na drugi strani pa označuje suženjsko topo poslušnost ljudskih mas, ki se iz svoje stoične potrpežljivosti zdaj pa zdaj prebude in v obliki krvavega upora dajejo duška svojemu obupu.

»Gospoda Golovljevi« so nedvomno najsijajnejše Ščedrinovo delo, pa tudi v vsej ruski književnosti najbolj dokumentirana analiza strahotnega položaja Rusije pred osvoboditvijo kmeta. Ogromne množice kmetov ječijo v najsrametnejši stiski, plemstvo pa moralno in telesno propada. Delo je bistrovidna obsodba neštevilnih nenormalnosti, ki se dogajajo v eni izmed teh propadajočih plemiških rodbin, ki so z dolgoletnim zajedalskim življenjem na račun kmečkih sužnjev postale popolnoma nesposobne za samolastno življenjsko borbo. V Juduški, osrednji osebi romana, je Saltikov ustvaril nesmrtni simbol podlega izdajalskega človeškega bitja, ki s svojim licemerskim, sebičnim ravnanjem daleč presega vse podobne, tudi najogabnejše tartuffovske tipe v svetovni literaturi.

Saltikov je od vseh ruskih klasikov najgloblje prodril v nesmisle in brezizhodnost ruske fevdalne družbe. Književnost mu je bila organ javnega mnenja, orodje družabnega napredka. Vzvišenost in odgovornost književnega poklica mu je bila nad vse. Bil je do zadnjega diha borec v pravem smislu besede, borec, ki ni poznal kompromisa, ampak je prikazal brezobzirno vse mračne strani javnega življenja. Njegovi nasprotniki so mu očitali, da gloda vedno isto dolgočasno temo, da je brez idealov in da zna samo blatiti in pljuvati. Res je, Saltikov ni bil pisec sentimentalnih romantičnih zgodb, ampak je stvarnost pokazal nepopačeno, brez olepšavanja, v vsej krutosti, kakršna je tudi bila. Toda v dnu svojega srca je nosil svetlo podobo človeka in je vedel, da ne piše zase, ampak, ker je potrebno, da piše. V pismu »Bralcu-prijatelju« izjavlja, da je bralec edino, zaradi česar gori pisateljeva misel.

Saltikov je bil v svojem političnem prepričanju nejasen. V glavnem socialni utopist, ki je zrl bodočnost kot nekako socialno harmonijo. Ni vedel, katero pot je treba ubrati in s kakšnimi sredstvi naj se ustvari ta socialna harmonija. Ko je Černiševskij zastavil vprašanje, kaj naj napravimo, je Ščedrin odgovoril: »Borimo se za ideale.« Ni pa vedel, kako se je treba zanje boriti. Toda čeprav je bil njegov pogled na metode te borbe za njegovo socialno harmonijo moten, je vendar jasno uzrl silnice mučnega in gigantskega boja, zato je njegovo delo bilo in je progresivno in zato bo Saltikov-Ščedrin vedno živ.

RAZGLEDI

MLADEGA RODU

Sodobna mladinska revija mora biti izraz našega neskaljenega in kritičnega razmerja do pojavov, ki se dogajajo pri nas in v svetu. Bolj kot za dokončno izčiščenost in brezhibnost raznoterih prispevkov, gre tu za neprestano pričujočnost življenju, ki ga moramo mladi še posebno skrbno zasledovati.

Na tem mestu bomo, kot je samo po sebi jasno, govorili zlasti o kulturnih stvarih, torej o nadaljevanju tiste dediščine, ki je izročena mlademu rodu, da jo varuje, bogati in izpopolnjuje. Ne moremo iti mimo velikih dejanj človeškega duha, njegove misli, s katero si, po sijajni prisposobi Gorkega, sveti skozi nepregledne plasti teme, ki ga obdajajo. Zato naj se tudi v teh vrsticah izražata naša ljubezen do stvaritev duha in naše zaupanje v človeka, ki je izhodišče in zadnji smoter vsakega resničnega napredka.

S tem v zvezi pa bomo morali tudi pisati o usodi človeka samega, o njegovi mučni poti skozi nemir današnjih dni. O vsem tem mladi rod ne more molčati, ampak mora v sebi znova in znova oživljati veliki ideal človeka, ceniti njegovo pomembnost in veličino. Marsikje na svetu je danes človek teptan in ga nihče več ne posluša. Vse to pa naj bo zapisano na teh straneh naše revije kot dokument in opomin slovenski mladini.

MLADINA PRI NAS IN NA TUJEM

PRVI LITERARNI VEČER SODELAVCEV »SLOVENSKE MLADINE«

Krog ožjih sodelavcev pri naši reviji je priredil 30. avgusta t. l. v Šoštanju pod okriljem tamošnje podružnice CMD literarni večer, na katerem je sodelovala večina njihovih najboljših moči. Da prelomi s tradicijo »ločitve generacij« je krog mladih literatov povabil k temu svojemu prvemu večeru tudi priznanega slovenskega pisatelja Miška Kranjca, ki se je povabilu odzval. Po pozdravnih nagovorih g. dr. Goričarja za CMD in cand. med. Röcka za šoštanjsko mladino, so mladi literatje prešli na svoj program, Miško Kranjec pa je prebral iz »Mladega Prekmurca«: »Kako je Pavliha videl in opisal Prekmurje« ter »Do zadnjih meja« (odlomek iz še neobjavljene knjige, ki izide letošnjo jesen). Sodbo o mladih literatih in njihovem prvem nastopu prepuščamo prisotnemu šaleškemu občinstvu, ki je s svojo številno udeležbo pokazalo smisel za mladinsko kulturno delo.

DELOVNI TABOR MARIBORSKIH SREDNJEŠOLCEV

Mariborski srednješolci so v šolskem letu 1938./39. večkrat pokazali svoje stremljenje po skupnosti mladine v borbi za neodvisnost in svobodo naše domovine. V tem stremljenju so bili najbolj dosledni in požrtvovalni prav tisti srednješolci, ki jih je zajel program »Slovenske mladine«,

program, ki se bori izven političnih strank za lepšo bodočnost mladine in postavlja mladino v službo svojemu narodu. Nekateri so zasmehovali ta program kot prazno frazo, za katero se skrivajo ne vem kakšni politični cilji. Da je to le neosnovano podtikanje, so med drugim pokazali srednješolci s svojim taborom, na katerem so svojo voljo, služiti narodu, praktično uresničili.

Pod okriljem Počitniške zveze na realni gimnaziji so organizirali mari-borski srednješolci delovni tabor v Gradišču na Kozjaku. Začudeno so gledali Kobanci, ko so prišli dijaki otovorjeni s prtljago v zapuščeno Gradišče, in niso mogli verjeti, da jim bodo pomagali pri delu. Toda kmalu so jez nezaupanja, ki nas je, če upoštevamo njihove skušnje, sprva ločil od njih, odpravili.

Dijaki so se približali Gradiščanom z delom. Pomagali so pri pospravljanju sena, pri žetvi, pri košnji, popravljali so občinsko cesto, na večer pa so prepevali z vaškimi fanti. Taborniki so nudili lažjim bolnikom zdravila zastoj in porazdelili revnejšim otrokom nekaj perila. Kobanski kmetje so bili hvaležni mladim ljudem, ki hočejo spoznati njih težave in jih z njimi deliti. Za to nam priča javna zahvala gradiščanskega kmeta dijakom v »Večerniku« z dne 17. avgusta 1939., v kateri pravi med drugim: »Mi, ki smo zapuščeni v tej obmejni pokrajini in zaradi slabih cest odrezani od našega zaledja, smo vedno veseli, če le kdo pride s pravim zanimanjem k nam, se hoče vživeti v naše razmere in med nami malo živeti.«

Gradišče je raztresen kraj, odtrgan zaradi slabih prometnih razmer od zaledja, zaradi česar kmetje ne morejo prodajati svojih pridelkov. Tu se vidi, kako nujna je zgraditev cest v obmejne kraje, da bodo predvsem obmejni predeli tudi gospodarsko lahko težili k nam.

Gradišče je reven kraj. Prevladujejo zadolžene srednje kmetije, najemniki in bajtarji. Le nekaj kmetov je nezadolženih. Prej trdne kmetije propadajo in postajajo last nenasitnih veleposestniških rok, ki gospodarijo nad vsem krajem. Vzrok obubožanju je zadolžitev za časa krize, davki, velika razlika med cenenostjo poljedelskih pridelkov in visokimi cenami industrijskih proizvodov ter pomanjkanje zemlje. Trdni so edino kmetje, ki imajo zlato rezervo — gozd, da prodajajo les ali imajo kake stranske dohodke. Umevno je, da v takih razmerah cvete tihotapstvo. Kmetje so zaradi splošne obubožanosti malodušni in zrejo brezupno v bodočnost. Le zrelejši vidijo rešitev v osamosvojitvi ljudstva, v močni kmečki organizaciji. Vas je od ostale Slovenije skoraj odrezana. Ljudje časopisov skoraj ne berejo, ker nimajo za to ne časa ne denarja. Le nekaj jih je naročenih na »Slovenca« in Slov. gospodarja«. Svetla točka v kulturni temi je učitelj, na čigar pobudo je zgradila CMD lepo šolo, ki častno izvršuje svojo nacionalno vlogo na severni meji. Zlasti koristno je vsakoletno obdarovanje otrok ob Božiču z darili (obleke, obutev, perilo) in pa dokaj številna šolska knjižnica. Močno utrujeta narodno zavest pevsko društvo in podružnica CMD. Kmete razveseli vsaka še tako majhna kulturna prireditev. S kakim veseljem so gledali skromne kinematografske predstave in poslušali recitacije tabornikov! Večina je prvič v življenju videla film in ne bo nikdar pozabila študentov, ki so jim ga prišli prikazovat. Tu, na neobdelanem terenu šele kruto občutiš, kako potrebna je našemu ljudstvu inteligenca, ki bo čutila njegove potrebe, ki bo vedno stala poleg njega in ga dvigala gospodarsko in kulturno.

Prvi srednješolski tabor je bil vsekakor kronan z uspehom, kar dokazuje priljubljenost tabornikov v Gradišču in poročila v »Jutru«, »Večerniku« in »Slov. narodu«. Toda to je bil le skromen začetek. V tem šolskem letu morajo vsi slovenski srednješolci delati z vsemi silami, da bo v prihodnih počitnicah imela vsaka šola svoj delovni tabor v vseh obmejnih vaseh, v Halozah, na Kočevskem, v naših revnejših krajih. S tabori mladina res ne bo mogla kmetom gmotno mnogo koristiti, vendar bo na teh taborih lahko zanesla naše kulturne vrednote v najbolj oddaljene gorske vasice, obenem pa spoznala borno življenje našega ljudstva, od katerega se ne bo več mogla in smela oddaljiti, ampak bo postala prava ljudska inteligenca. Delo za narod in domovino tedaj ne bo več fraza, ampak bo postalo konkretno dejstvo.

Marion Ljubo.

OB USTANOVITVI NOVE HRVATSKE MLADINSKE ORGANIZACIJE

»Hrvatski dnevnik« prinaša 21. septembra t. l. zanimiv članek o novi organizaciji hrvaške mladine. V tem članku beremo med drugim tudi tole:

»Najvažnejše (srednješolsko — op. por.) vprašanje je vsekakor organizacija srednješolske mladine, organizacija, ki je vse bolj in bolj nujna potreba. Na žalost moramo ugotoviti, da naša mladina do sedaj sploh ni bila organizirana, ker ni šla v organizacije, katere so ji bile tuje, ker ni moglo obstojati niti eno društvo, ki bi skrbelo za pravo narodno vzgojo hrvaške mladine na gimnazijah. Dijaki so se mogli vpisovati v Jugosokola, Jadransko Stražo, Ferialni savez, Trezveno mladež in Jugo-skavte, ali vsa ta društva so komaj životarila, ker so jim bili na čelu oni profesorji in oni dijaki, kateri po svojem stališču niso v druga društva niti spadali. Ravno zaradi tega se je na vsakem koraku čutilo, da naša mladina ni zbrana, da ni grupirana v družbeni sredini, temveč da bega od doma do šole in zgublja dragoceni prosti čas, katerega bi morala posvetiti svoji vzgoji. — Tako je mladina tratila svoj čas po ulicah, kinematografih, cirkusih, nogometnih igriščih in drugod, čas, ki bi ga lahko porabila v čisto druge namene, od katerih bi pozneje nekaj imela. Vsa vzgoja je tedaj zavisela samo od staršev in tako je često prišlo do spora dveh vzgajanj, ki more v takih primerih delovati na mladino samo uničujoče.

Zaradi tega se je osnovala pri nas mladinska organizacija »Hrvatski Junak«, ki ima nalogo zbrati hrvaško mladino, v prvi vrsti srednješolsko. — »Hrvatski Junak« bo imel v svojih organizacijah razne odseke, da se bo hrvaška mladina v tej organizaciji mogla baviti s športom, glasbo, umetnostjo, tehniko in drugim. A kar je najvažnejše, mladina bo v svojem prostem času vedno zbrana, ne samo v šoli, temveč tudi na izletih in v društvenih prostorih, ter bo svoj prosti čas mogla porabiti koristno, plemenititi duha in se vzgajati v hrvaški narodni misli.

V zunanjem svetu so tudi takšne mladinske organizacije, ki so slične vojaškim formacijam in v katerih se mladina vzgaja v vojnem duhu, toda »Hrvatski Junak« ima popolnoma drug smoter in verujemo, da bo tak način vzgoje mladine mnogo uspešnejši.«

Pozdravljamo ustanovitev nove hrvaške mladinske organizacije, obenem pa izpovedujemo svojo trdno voljo, da se bomo borili tudi mi, slovenska mladina, za svoje lastne mladinske organizacije, ki jih tudi

pri nas pogrešamo. V upanju, da nas bo pri teh težnjah vsaj s simpatijami, če že ne aktivno, spremljala tudi hrvaška mladina, želimo njihovi novo ustanovljeni organizaciji čim uspešnejši razvoj. Ob tej priliki pa naj izrazimo še neko misel, ki se nam nehote vriva pri rojstvu te nove mladinske organizacije. Kakor si namreč ne moremo predstavljati uspešne borbe naroda za svoje pravice brez vodstva iz njegovega lastnega jedra — kmetskega stanu, tako si ne moremo predstavljati zdrave mladinske organizacije brez pretežnega, če že ne izključnega vodstva mladine same.

N. K.

PRVI MEDNARODNI KONGRES ŠTUDENTSKEGA TISKA

Pod okriljem Mednarodne zveze študentov (Confédération internationale des étudiants) in Mednarodnega instituta za intelektualno sodelovanje se je vršil od 19. do 24. aprila t. l. v Rennesu v Franciji prvi mednarodni kongres študentskega tiska, ki se ga je udeležilo okoli 50 zastopnikov iz desetih držav. Kongres je bil posvečen razpravi o položaju študentskega tiska, o njegovi vlogi in o mednarodni legitimaciji, ki bi jo dobili posamezni listi. V soglasno sprejeti resoluciji je določeno, da študenti vsake dežele izbere po enega odgovornega dopisnika, ki bo v stalnem stiku z dosedanjim tiskovnim uradom »C. I. E.«. Dopisnik ima nalogo, zbirati podatke o študentskih publikacijah v svoji domovini, omogočati izmenjavo časopisov in člankov in skrbeti za to, da se uveljavijo v njegovi deželi ugodnosti, ki so odobrene za mednarodno izkaznico študentskega tiska. Poleg tega je v resoluciji izražena želja, da bi se podobni kongresi vršili dvakrat v letu, in sicer v času velikih praznikov. Organizirajo naj se tudi razstave študentskega tiska po posameznih državah. Najpraktičnejša rešitev tega kongresa pa je v tem, da je poslej vsakemu študentskemu časopisu omogočena nabava dveh do petih posebnih novinarskih izkaznic, ki dajejo znatne ugodnosti v raznih državah.

Zagrebške študentske liste sta zastopala Janković in Magjarevič, ljubljanske pa Tušek in Flere, med tem ko beograjski listi niso bili zastopani. Jugoslovanska delegacija se je razprave aktivno udeležila in je bila tudi priobčena njena izjava v posebni številki lista »L'Hermine«, ki se glasi: »Delegacija iz Jugoslavije glasuje za predlagano resolucijo in izraža željo, da se sestare drugi kongres, na katerem bi bile zastopane vse mednarodne organizacije študentov in kolikor je mogoče vsi študentski listi posameznih narodov, ki bi odločali o ustanovitvi Mednarodne zveze študentskega tiska. — V C. I. E. naš študentski tisk ne more biti zastopan v obliki splošne narodne organizacije študentov, ker takšne organizacije ni. Zelja vseh naših študentskih listov je, da ustvarijo ozek stik s tiskovnim uradom C. I. E., bodisi to s pomočjo odgovornega dopisnika, ki ga je treba izbrati, bodisi direktno.« To izjavo so odobrile vse delegacije in prav tako tudi predstavniki C. I. E., kar je važno, ker je dosedaj hotel zastopati jugoslovanske študente nekak Savez jugoslovanskih akademskih nacionalnih organizacij, katerega organ »Naša misel« je bil zastopan na kongresu. Poleg teh konkretnih rezultatov kongresa so delegacije posebno poudarili željo po zblizanju in sodelovanju mladih intelektualcev raznih narodov v korist splošnih študentskih interesov in miru, naša delegacija pa je še posebej podčrtala tradicionalno prijateljstvo naših študentov in naših narodov do Francije.

Peter Strgár.

TEZNJJE ARABSKE MLADINE

Zelo težko je govoriti o arabski mladini v onem smislu, v katerem govorimo o francoski ali o angleški mladini. Arabski svet, ki se razprostira od Atlantika do Indijskega oceana, je namreč razdrobljen v tako številne enote, da res ne moremo govoriti o arabski mladini kot o neki določeni celoti. Politično stoje vse arabske dežele, bodisi naravnost, bodisi posredno pod vplivom tujega imperializma. Celo tako imenovani »neodvisni« pokrajini Hedžas in Jemen je čita pod peto angleškega imperializma. Ta vpliv tujega imperializma pa ni povsod enak, oziroma ni videti povsod enak. Ponekod se kaže ta vpliv (kot n. pr. v Libiji ali v španskem Maroku) v strogi in absolutni pokorščini, ponekod pa (n. pr. v Iraku in v Siriji) v prijateljski in še nekam radovoljni poslušnosti.

Vendar lahko rečemo, da tvorijo vse arabske pokrajine, če jih motrimo s stališča »narodnega« zbližanja, nekako dve skupini. V prvo skupino bi prišleli severnoafriške pokrajine (Libijo, Tunis, Alžir, Maroko), v drugo skupino pa Egiptet in druge dežele Arabskega polotoka. Iz tega pa še ne smemo sklepati, da vse te dežele ne tvorijo širše enote, ki jo veže skupen jezik, skupna zgodovina in v precejšnji meri tudi skupna vera.

Ne sme nas torej začuditi, če naletimo na tem, tako prostranem prostoru, ki si ga že desetletja laste tuji imperializmi in njih propaganda, na veliko različnost v idejah, stremljenjih in pokretilih arabske mladine.

Čustvo, ki se danes poraja v mladih ljudeh vseh arabskih dežel, in jih priganja k delu, pa je nacionalno čustvo. Naj dela ali misli mlad Arabec iz kakršne koli arabske dežele kar koli, samo eno nosi v srcu: osvoboditi domovino tujega imperializma.

Ivo Lah.

MED KNJIGAMI

DVE NOVI PESNIŠKI ZBIRKI MLADIH

V letošnjem letu sta izšli že kar dve novi pesniški zbirki mladih. In sicer sta izdala svoje prvence Cvetko Zagorski v Mariboru pod naslovom »Bog umira« in Ciril Ahlin, naš sotrudnik v uvodni številki (pod psev. A. C.), »Pogovore z naravo«. Obširnejše poročilo o teh dveh zbirkah bomo natisnili v prihodnji številki. Za sedaj se obračamo na naše bralce, da mlada pesnika, ki sta dokazala s tema svojima izdajama velik pogum, podprejo. Izvodi so na razpolago pri upravi, in sicer velja zbirka »Bog umira« 15 din, »Pogovori z naravo« pa 10 din.

SREDNJOŠKOLSKI ALMANAH 1939

Tudi srbska srednješolska mladina se že vidno uveljavlja v tisku. Tekom preteklega šolskega leta so srbski dijaki izdajali kar dva svoja lista, in sicer »Zoro« v Beogradu ter »Novega Srednješolca« v Vršču. Na koncu leta pa so izdali v knjižnici »Novega Srednješolca« še »Srednjoškolski almanah 1939«. Pri tem so jim pomagali in sodelovali predvsem dijaki iz Beograda. Težnje te mladine nam najjasneje izraža že »uvodna reč«, kjer pravijo med drugim: »Srednješolci, ki se bolj ko kdaj zavedajo, da so del mladine, se pridružujejo njenim plemenitim naporom. Oni se hočejo udeleževati tega poživljanja. Oni hočejo ustvariti v svojih šolah popolnejše dijaško življenje, da bo v učilnicah več mladosti, v delu pa več požrtvovalnosti in ljubezni. Prepričani so, da so njihova prizadevanja za bolj aktivne dijaške družine, za kulturno zabavo, za šport v šoli, za iskrenejše razmerje med profesorji in njihovimi dijaki, z eno besedo za šolo, prežejo z resnim delom in tovarištvom, izraz težnje vseh mladih in potreba dobe, v kateri živimo.

Toda — ker so del mladine — srednješolcem je jasno, da mora biti njihovo prvo in najvažnejše stremljenje služba narodu in neomajna zvestoba domovini v negotovi sodobnosti.

Vso nadaljnjo vsebino almanaha tvorijo pretežno članki o narodno osvobodilni borbi južnih Slovanov. Najzanimivejši so tu kratki in jedrnatii članki o: »Gavrilu Principu«, »Mladi Bosni«, »Pokretu vojvodinske mladine« itd.. Dva članka pa se bavita tudi s slovensko narodno-kulturno zgodovino (»Narodna borba v Sloveniji« ter »Rodoljubje I. Cankarja«). Razumljivo je, da ta dva članka morda radi svojega zgolj informativnega značaja ne zajameta obeh problemov v vsej globini. Vsekakor pozdravljamo razumevanje in zanimanje srbskih tovarišev za našo kulturno in politično usodo. Mnogo člankov je bilo prvotno napisanih za seminarsko delo. Razveseljiv pojav pa je v almanahu tudi dosledno izogibanje psevdonimnosti, kar priča, koliko več razumevanja imajo srbske šolske oblasti za samostojno dijaško delovanje.

Ob tem pozitivnem koraku srbske mladine se moramo vprašati, kdaj bomo tudi mi dobili kaj podobnega. Nedvomno ne primanjkuje med nami mladih talentov in mirno lahko trdimo, da bi lahko ustvarili zbornik, ki bi bil na dostojni višini, le da smo do sedaj pogrešali organizacije takega dela. »Slovenska mladina« bo skušala te mlade sile povezati in upajmo, da bomo tudi mi izdali čez leto dni slinčen almanah.

Kdor bi si rad nabavil to zanimivo in precej obsežno (94 strani) publikacijo naših beograjskih tovarišev, jo lahko dobi v upravi »Slov. mladine« za ceno 8 din.

N. K.

KNJIGA O VELIKEM LIRIKU

Henri Heine, ses vues sur les révolutions européennes, par Edmond Vermeil (E. S. I.). Med pesniki in pisatelji sedanosti, pa tudi pretelčnosti, ki jih je izobčil tretji Rajh, je tudi Heine, ki pa se je že davno prej, leta 1831. seznanil z usodo emigranta in so ga po 25letnem bivanju v Parizu, kamor se je bil zatekel pred reakcijo, pokopali na pokopališču Montmartre poleg Stendhala.

Heine je največji in najbolj priljubljen nemški lirik in njegove nežne verze bodo mladi Nemci še vedno znali na pamet, ko bo že zdavnaj zamrl spomin na ljudi, ki so ga še po smrti prekleli. Ni nam pa drag samo kot očarljiv in tenkočuten pesnik, ampak tudi kot mož, ki je vse svoje življenje posvetil obrambi svobode, socialne pravičnosti in bratstva med narodi. Vse njegovo politično in kritično delo preveva ta duha.

Edmond Vermeil, profesor germanistike na pariški Sorbonni, je priredil izbor njegovih kritičnih in polemičnih sestavkov, pri katerih mora človek občudovati redko duhovitost, izvirno ironijo, humor, pred vsem pa nenavadno bristroidnost: v presojanju takratnih nazorov bodočega razvoja dogodkov. Heine sicer ni priznaval nobenega političnega nauka — bil je izrazit individualist — vendar to ne zmanjšuje njegovih iskrenih simpatij, ki so ga navdajale do naprednih gibanj, zlasti pa do delavskega razreda. Napovedoval je tudi »veliko nemško revolucijo«, ki bo obračunala s temno reakcijo.

Vermeilova knjiga daje izredno zanimiv pogled v razgibano duševnost tega človeka in kdor se hoče seznaniti z njo, naj seže po njej.

Jule Novak.

ODMEVI REVIJ

OB NOVI FRANCOSKI REVIMI »LA PENSÉE«

V času, ko se morajo nujno zbrati vsi, ki še mislijo, da je napredek možen edinole na podlagi svobodnega, razumnega obravnavanja vseh vprašanj, je nujno, da organizirajo protinapad zoper najrazličnejše kategorije filozofske in socialne reakcije, raznih meglenih, iracionalnih ideoloških otenkov. La Pensée, nova francoska revija, ki jo urejajeta dva odlična znanstvenika, Paul Langevin in Georges Cogniot, bo, kot izjavlja, organ te protiofenzive.

Smoter revije je: braniti civilizacijo, moderni racionalizem in humanizem proti mračnjastvu. La Pensée jih bo branila: »S kritiko, ki, sloneč na znanosti in razumu, razkriva zofizme in laži nazadnjaških ideologij. S članki, ki dajejo vpogled v človeški napredek, v vsej njegovi raznoterosti in njegovem razvoju. S študijami, ki naj seznanjajo bralce z vsemi nepotvorjenimi pojavi znanosti, književnosti, umetnosti in tehnike. Številni znanstveniki, filozofi, umetniki, književniki, zdravniki in inženirji bodo, nadaljujoč veliko tradicijo enciklopedistov v borbi za prosvetljenost proti »temi«, načeli vsa najaktualnejša velika vprašanja znanosti in humanističnih ved, umetnosti in filozofije. Nobena velika debata, ki razburja izobraženi svet, se ne bo izmaknila reviji; njeni sodelavci se bodo trudili, tem debatam poiskati smisel in ustvariti iz njih zaključke, ki so v soglasju s sodobnimi rezultati znanosti.«

Prvo številko odpirata dva izredno aktualna članka. Urednik Paul Langevin piše o uspehih, ki jih je dosegla fizika v zadnjih tridesetih letih in se pred vsem bavi s takimenovano kvantno teorijo, ki po njem ne pomeni propada determinizma, ampak samo zmago nad mehanističnim pojmovanjem determinizma. Pri tem polemizira z napačnimi zaključki nekaterih, ki so v kvantni mehaniki videli celo dokaz za obstoj Boga in za nesmrtnost duše. Langevin poudarja pomemben korak dalje, ki ga je človeška misel naredila s kvantno teorijo, korak dalje v obvladanju narave.

Univerzitetni profesor Georges Politzer proučuje v svojem članku »Filozofija in miti« razvoj francoske filozofije v zadnjih 50 letih od Bergsona do Brunschwiga in pri tem razkriva one, ki bi hoteli potvoriti pridobitve, ki jih je dosegla moderna fizika. Ko obračuna z nekaterimi neznanstvenimi poskusi francoske filozofije, ki je zajadrala v idealizem in misticizem, postavlja Politzer pogoje, ki jih mora izpolniti sodobni racionalizem, da bo stopal vzporedno z razvojem znanosti, skratka, da bo resnično sodoben. Na zgodovinskih zgledih kaže, kako je moderni racionalizem resnični nadaljevalec Descartesa in enciklopedistov in kako je človeški

razum, ki se je postopno osvobajal najprej teologije, potem idealizma in končno mehanizma, stopal vedno korak dalje in nas vedno bolj približuje resničnosti.

Prostor nam ne dopušča, da bi se vsaj v najbežnejših obrisih pomudili pri ostali vsebini prve številke te revije, vendar nam že to kratko opozorilo zadostuje, da uvidimo, kako pomemben prispevek v današnjem času pomeni revija, kot je *La Pensée*, ki nikakor noče zanikati tradicije v razvoju človeške misli, ampak se zaveda, da ima ta misel za seboj zgodovino, oziroma, da vsak posameznik ali bolje rečeno vsak rod s postopnimi naporih prihaja do bolj in bolj razumnega načina mišljenja. *La Pensée* se torej zaveda, da nadaljuje progresivno tradicijo preteklosti, obenem pa se tudi odločno ozira v bodočnost in skuša to tradicijo po svojih močeh obogatiti.

Ivan Solar.

SLOVENSKA ŠTEVILKA »PREGLEDA«

V mesecu juliju letošnjega leta je izšla dvojna številka (junij—julij) najuglednejše sarajevske revije »Pregled«, ki je v celoti posvečena Slovincem in Sloveniji. Uredništvu se je posrečilo pritegniti k sodelovanju lepo število slovenskih kulturnih delavcev, znanstvenikov in umetnikov, sodelavcev vseh vodilnih slovenskih revij, ki so se kar se dá potrudili, nuditi srbskohrvatski javnosti čim popolnejši in objektivnejši pregled sodobnega kulturnega in gospodarskega položaja na Slovenskem. To jim je uspelo v takšni meri, da ta številka, ki tvori zanimiv zbornik kulturno-gospodarskih prikazov, daleč presega običajni suhoparni značaj gole informativnosti. Zato opozarjamo nanje svoje mlade bralce in prijatelje, ker jih bo ta številka seznanila z marsičem, s čimer se še niso in se tudi ne bodo kaj kmalu srečali pri katedrski modrosti našega srednješolskega učnega načrta.

Nedvomno je simpatično dejanje sarajevske revije tako redek pojav, da je treba še posebej podčrtati pozornost, pa tudi nevsakdanje razumevanje, ki jo je pokazala določena plast srbskih in hrvatskih intelektualcev za usodo Slovenije, pozornost, ki se je le pre pogosto javljala na čisto drugačen način in v drugi smeri. Razveseljav pa je ta pojav tudi zato, ker se je v času, ki zahteva bolj ko kdaj koli medsebojno povezanost in zaupanje vseh resnično ustvarjajočih sil, zbrala v okviru te revije drugače tako razcepljena pišoča inteligenca, kar je, tudi spričo izredne redkosti, razveseljav pojav. S tem v zvezi moramo izraziti naše občalovanje, da se je neki del odzval v očitno premajhnem številu.

N. K.

Z UMETNIŠKIH RAZSTAV

POPOTNI VTISI

Zanimivo je potovati po deželi, kjer so razmere čisto drugačne kot doma, kjer doživi človek na vsak korak nekaj novega in vidi marsikaj zanimivega.

Takoj ko prestopimo meje dežel kot so Italija in Nemčija, postane vsakomur jasno, da je propaganda važen činitelj, ki je mnogo pripomogel do vzpostavitve in obstoja sedanjih režimov. Vendar imajo v Italiji en način propagande več, ki ga ne srečamo v Nemčiji. To so letaki in napisi, ki jih srečujemo posebno pogosto v nekaterih pokrajinah, to je na našem Primorskem, v okolici Milana in v Torinu. Napisi kot: Mi smo vojaški narod, Mnogo sovražnikov mnogo časti, Verovati, ubogati, bojevati se, dokazujejo vojaško pripravljenost Italije. Je tudi neki napis, ki pravi, da je fašistična Italija ovekov večila slavno rimsko preteklost in da je predhodnica nove bodočnosti človeštva.

Cilj našega potovanja pa je bilo dvoje razstav, in sicer: razstava Paola Veroneseja v Benetkah in razstava Leonarda da Vincija v Milanu. Glavni namen razstave Paola Veroneseja v mestu, ki mu je dalo slavo, v Benetkah, je bil, da nudi znanstvenikom dela, ki so raztresena po celem svetu, zbrana na enem mestu. Dela so s sodelovanjem muzejev zbrali iz Francije, Anglije, Holandske, U. S. A., Ogrske in Belgije. Palača Ca'Giustiniana je kot nalašč ustvarjena za tako razstavo. Problem razsvetlitve slik je bil rešen odlično, deloma z umetno, deloma z dnevno razpršeno svetlobo. Večina razstav je bila doslej v palači Ca'Pesaro, vendar so se odločili za to palačo, ker bi morali vse slike moderne galerije prenesti v kletne prostore in bi bile občinstvu skrite več kot pol leta. Ta razstava vsebuje preko sto Veronesejevih slik, poleg risb in akvarelov, nudi dragocen pripomoček za

študij italijanskega slikarstva ter dokazuje, da je bila Veronesejeva umetnost neizčrpen vir evropskim umetnikom šestnajstega in sedemnajstega stoletja.

Težko sem pričakoval, da dospemo v Milan in si ogledamo razstavo Leonarda da Vincija, za katero je bilo toliko reklame.

Razstavni prostor je nekoliko zunaj mesta v parku za »Castellom«. Ko sem plačal vstopnino 5 lir, sem lahko vstopil skozi železna vrata ograjenega parka in mislil, da se bom lahko svobodno kretal. Toda ne! Preko poti je stala pregraja in puščica je kazala v 1. paviljon, v katerem pa ves presenečen nisem ugledal nobenih Vincijevih del, temveč zemljevide, merilne priprave in podobno. Tudi v naslednjih paviljonih so bili razstavljeni italijanski tehnični izumi.

Samo razstavo Leonarda da Vincija lahko razdelim na dva dela. Prvi nam predstavi Leonarda kot vsestranskega znanstvenika, predvsem fizika. Fotografije in reprodukcije njegovih zapiskov in načrtov ter leseni modeli črtežev izpolnjujejo več prostorov. Vendar modeli ne zadostijo svojemu namenu, ker so večinoma vsi negiblivi in slabo izdelani.

Druga polovica razstave pa obsega Leonardove slike in risbe. Ker je Vinci najbolj znan kot slikar, gotovo vsak obiskovalec zaradi ogromne propagande v sami Italiji in v inozemstvu upa, da bo razstava obsegala doselej najpopolnejšo in največjo zbirko Vincijevih del. Tako je mene in mislim, da še marsikoga, ravno ta del razstave najbolj razočaral.

Že prostori sami niso zadovoljevali. Večja dvorana je bila mnogo temnejša kot najslabša v Jakopičevem paviljonu; ostala dva prostora sta bila svetlejša. In dela? Originalnih je bilo le okoli 12 slik. Najznamenitejše Leonardove slike — »Mona Lisa«, »Devica Marija pred skalami«, »Devica Marija, Jezušček in sveta Ana«, »Oznanjenje«, »Bakh« — so namreč v Louvru in njihove kopije... to je že stara pesem. Neki obiskovalec razstave mi je rekel, da je kaj hitro izginil izpred Mone Lise, da si ne bi pokvaril vtisa, ki ga je imel še iz Louvra. Kopija »Devica Marije pred skalami« je bila mnogo boljša.

Ko sem se vračal v svojo sobo na drugem delu mesta, so me zbite noge spomnile tudi na dolgo pot po tehničnih paviljonih in nasmihal sem se »duhovitemu« okviru tehničnih izumov, v katerega so dejali genialnega znanstvenika. B. F.

DOKUMENTI

KURENTOV KRIZEV POT

Bilo je to pred leti...

Dijaki nebolgljenci smo sedeli v drugem razredu, skozi visoka okna risalnice je sijalo predpoldansko sonce, a mi smo bili nekam zaspani in preleni, da bi sledili profesorjevim besedam.

V razredu je vladala mrtva tišina vročega pomladanskega dne. Kar se oglasi v to tišino trkanje na vrata in v razred vstopi šolski sluga. S ponižnim poklonom se približa profesorju ter mu šepetaje nekaj razloži. Profesor nato vpraša s svečanostnim in uradnim glasom, če imamo s seboj slovenske čitanke; nekaj glasov pritrdi. Morali smo jih položiti na konec klopi, nakar sta jih sluga ter profesor skrbno pobrala, pazéč, da smo jih vsi oddali. Sluga si je knjige naložil na roke in s težkim bremenom odstopical skozi vrata.

Ko so se vrata zaprla, smo v razredu jeli mrzlično ugibatí, zakaj so nam odnesli knjige. Nekateri so trdili, da iščejo karikature profesorjev in zlobne opazke o njih, drugi je uganil, da iščejo dokaze za protidržavno delovanje drugošolcev. Domala vsi smo se spominjali nekaterih prestopkov zoper dijaško dostojnost. Postajalo nam je vroče in vedno več grehov, ki bodo postali šolski oblasti očitni, nam je prihajalo na misel. Težko smo pričakovali odmora, ki je bil to pot še posebno živahen.

Po zvonjenju je vstopil profesor slovenščine in začel se je pouk brez knjig. Profesor je spraševal pesem na pamet, mi pa nismo imeli knjig za prišepetavanje. Padlo je nekaj »evkevo« in graj. Kar je nenadoma prikorakal v sobo sluga z našimi knjigami, jih razdelil in odšel. Sedaj nam je profesor velel odpreti to in to stran. Profesor je vestno pazil, da smo vsi sledili, poklical zdaj tega zdaj onega, da se prepriča, če smo vsi pri stvari, med tem, ko smo mi goreli od nepotrpežljivosti in komaj pričakovali glas zvonca, da se prepričamo, kakšno razdejanje je

šolska oblast povzročila v naših knjigah. Ta ali oni je skušal listati, ali budno profesorjevo oko ga je kaj kmalu opazilo in svinčnik je prestopek vestno beležil v zloglasni notes.

Končno se nas je sluga usmilil s šolskim zvoncec. Ko je profesor odšel, se je začelo mrzlično iskanje sledov šolske oblasti in lastnih vragolij. Tudi jaz sem se poglobil v to delo. Težke misli so mi rojile po glavi in s tesnobo v duši sem se odločil, da poiščem »corpus delicti«, madež svojega šolanja.

S težkim srcem sem obrnil naslovno stran in se začudno zastrmel v knjigo. Na vrhu strani v desnem kotu se je šopirila velika in mastna številka »5«, pogledal sem, če nisem morda obrnil dva lista obenem — ne samo enega. Tedaj sem segel v svoj spomin; kaj neki je bilo na tem zloglasnem listu, da ga je morala šolska oblast ročno odstraniti?

In sem se zamislil v preteklo šolsko leto. Počasi, počasi se mi je svitalo. V spomin se mi je povrnila tista prva stran, debelo tiskana, ki sem jo prebral že med prvo slovensko uro. Pred mano je vstajal iz oblakov sivi vrh Triglava kot daljni kažipot, skozi okno je lila jesenska sončna svetloba, ki me je slegla, da sem v sanjah videl »cvetočo dolino v srebrni luči... od Triglava do Gorjancev« ter »od štajerskih poljan do morja.« Kot z nekim daljnim nerazumljivim hrepenjem za pomladjo sem mislil na to »čudežno deželo«, ki je domovina veselemu rodu. A ko sem tako obujal spomin, mi je padla v srce bridka kaplja še bolj grenke zavesti, da nam je ta »paradiž« prepovedan, da nam hočejo iztrgati iz sre besedo »praznika, petja in vriskanja«.

V svoji mladi sanjajoči duši se še nisem prav zavedal, le podzavestno sem slutil, da se mi je zgodila krivica, ki si je nisem mogel predstavljati, le okoli srca sem čutil tesnobo in praznino v duši. Kaj so delali tedaj moji tovariši, ne vem, tudi to ne vem, s kakšnimi občutki so dejstvo vzeli na znanje, a še danes se nisem otresel čustva prevarane zaupljivosti, ki me je takrat navdalo, ko sem bil razočaran v mojem mladostnem narodnem zanosu in v veri v pravico.

Še zdaj mi je v spominu nerazumljiva tesnoba in žalost, ki sta me navdajali takrat, ko sem obrnil naslovni list in opazil, da manjka prva stran, a se nisem zavedal, kaj so iztrgali iz moje čitanke in kaj so hoteli iztrgati iz mojega srca.

Mirko Poljanec.

O KOMUNIZMU MED MLADINO

Sedemnajsta številka demokratskega polmesečnika »Napred«, ki izhaja v Beogradu in čigar lastnik je znani pravni strokovnjak dr. Mihajlo Ilić, piše v članku »Omladina na delu« o beograjski akademski mladini med drugim tudi tole: »Žal so tudi danes ljudje, ki namesto tega, da bi z odprtim srcem pozdravili te mlade ljudi in jih podprli v njihovih rodoljubnih stremeljenjih, širijo nasprotno vesti, kako se za temi domoljubnimi mladinskimi manifestacijami skriva komunistična propaganda in »pošteno mladino« opozarjajo, naj se ne pusti zapeljovati tej zvijači.

Mi res ne vemo, ali so ti ljudje, ki raznašajo takšne glasove, brezvestni ali nepoučeni. Vemo pa, da je greh smatrati kot nepošteno mladino tiste njene predstavnike, ki krepijo rodoljubje v svojem narodu, da je greh, sejati med nje seme razdora in jo zastrupljati s sumničeni v trenutku, ko se je duhovno zedinila za obrambo domovine. In da je zlasti zločin proti državi, vzbujati nezaupanje v tem trenutku do takšne rodoljubne akcije, ki je na delu med narodom, da bi se povečala njegova odporna moč.

Mi prav tako vemo, da so iste stvari očitali svoj čas tudi generaciji Svetozarja Markovića in Petra Todorovića, Milana Rakića in Dimitrija Tucovića in zavedamo se, da so prav te generacije naš ponos, in da se prav njihovim vrlinam imamo največ zahvaliti, da je ustvarjena naša skupna, velika država in da je Srbija, krvava, toda svetla, vztrajala s ponosnim čelom v našem narodu in premagala tirane...

Mi smo prav tako prepričani, da bodo ti mladi fantje in dekleta, katerim se danes podtika komunizem, nesebično dali tudi svoja življenja za domovino, v kateri jo neupravičeno sumničijo, med tem ko bodo neverni Tomaži (ali Judeži?) daleč od fronte v izobilju in na varnem prosili boga za rešitev njihovih izgubljenih komunističnih duš, tedaj ko bodo videli njihova imena vklesana na novih marmornatih ploščah.

KULTURNI PABERKI

SHAKESPEARE V S. S. S. R.

Dne 23. aprila t. l. je Sovjetska Unija proslavila 375-letnico rojstva največjega svetovnega dramatika. Shakespeare je bil na sporedu vseh neštevilnih gledališč. O njem so predavali v Akademiji znanosti, po univerzah, v tovarniških društvih in v šolah. Povsod so bili organizirani Shakespeareovi večeri, na katerih so sodelovali režiserji, kritiki, igralci, glasbeniki, pisatelji in profesorji.

Zanimanje za Shakespearea v S. S. S. R. neprestano rase. V zadnjih štirih letih je samo Hamlet dosegel (v ruščini) naklado 108.000 izvodov. Shakespeareova dela so doslej prevedena na 22 jezikov sovjetskih narodov.

Zanimivo je, kako Rusi interpretirajo Shakespeareove mojstrovine. V Malem moskovskem gledališču je igralec Ostujev dal Othellu čisto nov, svojški naglas. Njegov Othello ni otročji divjak, ki ne zna krotiti svojih strasti, ampak predstavlja Shakespeareov človečanski ideal: vedrega, odkritega moža, velike srčne plemenitosti. Pokvarilo ga je okolje, žrtev je pohlepne in zlobne Jagove maščevalnosti. »Narediti iz Othella navadnega ljubosumneža,« pravi Ostujev, »to bi se reklo, njegovo osebnost napraviti revno, ponižati jo in jo oropati njenega čara. Veliki problem njegove duševne drame bi s tem pretvorili v navaden pripetljaj, ki zanima kvečjemu še detektiva.« Sličnega, še bolj moškega Othella je ustvaril Georgijec Korava v svojem rodnem jeziku.

Dogodek prve vrste je bila premijera Hamleta, ki ga je režiral Radlov na deskah leingrajskega odra. Danski kraljevič ni pasiven sanjač, ki ga je zlomilo breme dogodkov, ampak Hamlet, kakršnega si je zamišljal Goethe. Ni samo človek dejanja, ki naleti na slučajne težave, ampak silen duh, ki hoče streti okove, ki ga uklepajo v njegov tuborni svet. Taka interpretacija vse bolj poudari filozofske nazore Shakespearea, njegov humanistični ideal Hamleta, ki v njegovi dobi ni mogel zmagati. Stanislavskij je smatral Hamleta za najmogočnejšo umetniško stvaritev, ker je, po njegovem mnenju, glavna vloga v vsem svetovnem repertoarju najtrši oreh za igralca.

Omenimo še kralja Leara kot ga je upodobil Zuskin. Izpod zunanosti poklicnega kratkočasneža in burkeža, se nam prikazuje mož plemenitega srca, ki ga pretresajo velike bolečine. Ko mu smehlja preleti lice, je drugo še vedno ohranilo resen izraz, včasih je nanj legla celo senca otožnosti. Igralec Mihoels je ustvaril spet popolnoma nov tip Leara. Njegov Lear je pod leti upognjen, razočaran in nezaupljiv starec, ki se je odrekal oblasti. Vse posvetno je zanj izgubilo vsak smisel. Verjame samo še v svojo modrost in kot pajek prede mrežo svojih filozofskih idej. Learova tragedija je po Mihoelsu v tem, da starec svojo zlagano modrost smatra za edino vrednoto na tem svetu, borba z okoljem ga pa nujno sili, da postopno sprejme svet, kakršen je. Šele ko je slekel svoje kraljevsko oblačilo in zavrgel veljavo svoje napačne filozofije, postane človek.

Shakespeare je dokončno osvojil sovjetsko publiko. Njegove besedne igre, vzorno prevedene v ruščino, izzivajo prav tak pristen smeh kot v izvirniku. Če je angleški pesnik Pope za Shakespearea dejal, da je on pisal za ljudstvo, lahko danes nadaljujemo z besedami, da je Shakespeare postal last ljudstva.

Matevž Skala.

TOLSTOJEVA KNJIŽNICA

Kdor hoče resno proučiti tega ali onega umetnika, znanstvenika, se mora seznaniti z miselnim krogom, v katerem se je oblikovalo njegovo delo. Kdor hoče v resnici pronikniti v književne vplive, v izvire, iz katerih se je porajal pisateljev svetovni nazor, ta ne sme zanemariti njegove biblioteke. Mimo tega ne more iti zares sodobna slovstvena znanost, če se hoče izogniti (zlasti pri nas dosti premalo upoštevani) nevarnosti, do bodo njene »ugotovitve« visele v praznem. Kolikor vem, obstoji v vsej jugoslovanski literaturi le eno sistematično delo tega značaja in sicer: Vladimira Čorovića »Lektira Silvija Kranjčevića«, ki odpira čisto nove vidike pri umevanju dela tega hrvaškega pesnika. Kam zapelje človeka popolna neznanstvenost v analizi umetniških stvaritev, o tem te pouči prepotrebni polemični sestavek Borisa Merharja v 7.—8. številu LZ, ki te opozarja, kako je naša slovstvena kritika žalostno nerazgledana in brez metode.

Tolstojeva knjižnica v Jasni Poljani je bila do nedavnega slabo raziskana, kar je razumljivo, če pomislimo na njegovo ogromno književno zapuščino, ki se šele sedaj objavlja v prvi popolni izdaji njegovih del, ki bo obsegala celih 90 zvezkov. Šele sedaj so se številni znanstveni delavci lotili vsestranskega raziskovanja njegove bogate knjižnice.

Knjižnica vsebuje 14.000 zvezkov. Osnoval jo je Tolstojev oče, strasten bravec, ki je zbral domala vse francoske klasike ter obsežna prirodoslovna in zgodovinska dela. Vendar je bila njegova knjižnica v primeri z obsegom, ki ji je dal njegov sin, neznatna. Veliki umetnik pa jo je v petdesetih letih izredno razširil z deli, ki jih je potreboval pri svojem ustvarjanju.

Precejšen del knjižnice tvorijo knjige, ki so jih Tolstoju podarili veliki sodobniki, Aksakov, Timirjazev, Gorki, Björnson, Mirbeau, Marcel Prévost, Rolland, Paul in Victor Margueritte, Shaw in drugi, znatno število knjig pa obsegajo Tolstojeva dela sama, prevedena v tuje jezike.

Katalog priča, da je bilo Tolstojevo obzorje nenavadno raznoliko, saj navaja najrazličnejša strokovna dela iz področja filozofije, teologije, kritike, zgodovine, prirodoslovnih ved, prava, gospodarstva, medicine, pedagoška dela in celo vrsto periodičnih publikacij.

Velik del knjig je popisan z drobnimi Tolstojevimi opazkami in zapiski. Ohranjene so neštete beležke na zgodovinskih delih, ki se jih je Tolstoj posluževal pri »Petru Velikem«. Posejan z opombami je Machiavellijev »Vladar«, ves Shakespeare, zborniki narodnih pesmi, pregovorov in rekel. Ohranjene so marginalije na Marxovem »Kapitalu« (prevedel in uredil Ljubumov, izdaja iz leta 1898.)

Tolstoj je pri čitanju ocenjeval posamezna mesta s številkami od 1—5 (vrednost številke je bila v ruski šoli ista kot danes pri nas). Novelo Leonida Leonova »Veliki šlem« je ocenil s: 4, tretje poglavje »Molka« s: 5, »Na reki« je po prvih desetih straneh odlikoval s: 5, naslednjo stran pa obsodil z ničlo. »Na oknu«, povest istega pisatelja, je označil kot »popolnoma nepotrebno«, v slovenščino prevedeno »Povest o sedmih obešenih« pa skoraj petdesetkrat s p. (to je ploho = slabo) ali z o. p. (očenj ploho = zelo slabo).

Tolstojeva knjižnica daje sovjetskimi kritikom pri urejevanju njegovega dela nenadomestljiv material, ki bo prinesel dragoceno osvetljava v skoraj nepregledni Tolstojev opus. Sovjetski književniki so dokazali, da znajo to gradivo uporabljati z redko vestnostjo in znanjem, zagradelj lahko pričakujemo, da se bo priznanim vzornim izdajam ruskih klasikov pridružila še nova — Tolstojeva izdaja.

Matevž Skala.

RAZNO

ZA IZGRADITEV NAŠE REVIJE

Naša želja je, ustvariti slovensko mladinsko revijo, ki ne bo mrtvo skladišče prispevkov, ki so se bolj slučajno kot hote znašli v njej, ampak revijo, v kateri bo čutili utrip in voljo mladega rodu. To smo poudarili lani in to ponavljamo danes. Nočemo torej lista, ki bi bil samo priložnostno mesto za uveljavljanje mladih literatov, lista, ki bi bil sam sebi namen. Ne vabimo svojih tovarišev in tovarišic samo k temu, da v njem sodelujejo v običajnem smislu, ampak znova izražamo našo prošnjo, da se potrudijo za to, da bodo oni sami ustvarjali njegovo podobo. Zato jih prosimo, da nam odkrito sporoče vse predloge, ki jih imajo v pogledu vsebinske in zunanje ureditve »Slovenske mladine«. Marsikdo ima ta ali oni pomislek, ki se mu ga morda niti ne zdi vredno povedati, ali pa se tega celo boji. Ali naj poudarimo, da nam bo vsaka iskrena misel dragocena in da jo bomo resno prereševali. Komur je res mar, da dobi slovenska mladina resnično svoj list, ta bo brez ovinkov podal svojo kritiko, ki je ne bomo nič manj veseli ko pohvale. Vsaka kritika, ki je upravičena in zdrava, je prepotrebna, ker podira, kar je preživelega, in gradi novo. Še posebnost pa si je želimo mi, ki hočemo aktivno mladinsko revijo, ki bo delo vseh. Kolikor bo naša revija na višini, bo to tudi Tvoja zasluga.

Zato Te prosimo, dragi tovariš in tovarišica, ki želiš v plemenitem delu uveljavljati svoje mlade sile, da nam sporočiš vse, kar Ti leži na srcu, vse, kar naj bi po Tvojem mnenju pri ureditvi našega lista upoštevali. Za vsak predlog, ki ga boš k izpopolnitvi našega lista prispeval, Ti bomo od srea hvaležni.

RAZPIS LITERARNEGA NATEČAJA

Delo vsakega mladega človeka je dragoceno pred vsem zato, ker on svojih sil ne trati za sebične namene, ampak svoja osebna stremjenja podreja naporom vsega rodu. Nočemo reči, da se s tem odreka svojih pravic, nasprotno, te svoje pravice uveljavlja — zato, ker ve, da je moč le v krepki povezanosti — z odločnim nastopom vse mladine. To je edina pot, po kateri lahko sleherni izmed nas plodno zaživi svoje lastno življenje, najde svoj osebni smisel in izpolni svoje poslanstvo.

Dokaz za to, koliko nas je to spoznanje zajelo in osvojilo, je naša revija. Revija je edini pisani dokument, po katerem lahko presodimo, koliko nas je ta zavest, ki smo jo že in jo še bomo označili, prešinila, koliko smo doumeli čas, v katerem živimo, to se pravi, njegove nujnosti.

Moti pa se, kdor misli, da so članki, ki nam jasni našo vlogo, naš položaj ter naše naloge v današnji družbi, da je višina teh člankov edino merilo, s katerim se da oceniti zrelost naše revije. Kdor tako misli, ne pojmuje pravilno umetnosti in njenih nalog. Poleg razprav, anket, raznih pregledov zavzemajo v sodobni mladinski reviji izredno važno mesto leposlovnih prispevki. Tudi oni so prav tak dokument, s katerim se da izmeriti pomembnost tega ali onega rodu, te ali one revije. Od njihove kvalitete zavisi v odločilni meri kvaliteta revije same. Da si želimo čim tehtnejših črtic, novel in pesmi, je torej samo po sebi jasno.

Skromne gmatne razmere ne dovoljujejo »Slovenski mladini«, da bi svoje sodelavce honorirala. In gotovo nihče izmed tovarišev tega ne pričakuje. Toda, ker želi vsaj skromno nagraditi svoje sotrudnike, obenem pa tudi zbrati okoli sebe vse neznane mlade ustvarjave slovenske kulture, razpisuje uredništvo »Slovenske mladine« nekaj nagrad v obliki leposlovnih del, ki so mu jih v ta namen podarile nekatere slovenske založbe, in nekaterih drugih praktičnih daril. Vsem darovalcem bodi za njihovo naklonjenost izrečena v imenu onih, ki bodo teh nagrad deležni, naša zahvala.

Pozivamo torej tovariše in tovarišice, da se temu vabilu in razpisu v velikem številu odzovejo in izpričajo, da je na Slovenskem še dosti mladih pozitivnih sil, ki bodo slovensko kulturo ne samo ohranile in ji določile v življenju naroda mesto, ki ji gre, ampak jo bodo same dalje izgrajevale. To bo najučinkovitejši odgovor vsem onim, ki kulture niso samo izdali, ampak jo hočejo z ognjem in mečem uničiti. Mladina naj s svojimi talenti izpriča, da ji kultura ni prazen zvok.

Prispevke pošiljajte uredništvu »Slovenske mladine« brez kakšne posebne oznake, ker bodo v poštev za nagrado prišli vsi literarni sestavki, ki jih bomo prejeli. Prispevke je treba poslati najkasneje do 1. jan. 1940.

Nagrade

za literarni natečaj „Slovenske mladine“:

Darila smo prejeli od sledečih ljubljanskih tvrdk: Akademsko založba, Bonač, Bahovec, Dolžan, Erjavec, Goli, Golob, Jugoslovanska knjigarna, Kette, Kleinmayer & Bamberg, Knjigarna Tiskovne zadrúge, Kolman, Krisper, Lesjak, Mayer, Naša založba, Nova založba, Pauschin, Presker, Samec, Skaberne, Slovenska matica, Sport-Kmet, Šarc, Šinkovec, Tičar, Udovič, Zlender.

Od prejetih daril smo sestavili 6 lepih nagrad. In sicer prejemajo:

Tri najboljše pesmi:

1. nagrada: Prežihov Voranc: Požganica (vez.),
Juš Kozak: Špiridon (broš.),
Ilka Vašte: Umirajoče duše (broš.),
Vladimir Levstik: Gadje gnezdo (broš.),
A. V. Isačenko: Slovenski verz (broš.),
Slovenska krajina (zbornik, vez.).
2. nagrada: Fran Levstik: Zbrani spisi (III. in VI. del),
Fran Erjavec: Zbrani spisi (I. in II. del),
Ludvik Mrzel: Luči ob cesti,
Sigrid Undset: Kristina Lavransova hči.
(Vse broširano, dar Jugoslovanske knjigarne.)
3. nagrada: Lična kasetna pisalnega pribora.
Blok pisemskega papirja.

Trije najboljši prozni sestavki:

1. nagrada: Cervantes: Don Kihot I—IV (vez., dar Slov. matice),
2. nagrada: Rodenbach: Mrtvo mesto (broš.),
Farrère: Civiliziranci (broš.),
Leblanc: Arsène Lupin (broš.),
Zbirka mladinskih spisov (broš.),
Morski razbojnik (vez.),
Blok pisemskega papirja.
3. nagrada: Album za razglednice,
Blok pisemskega papirja.

OPRAVIČILO IN OBVESTILO

Cenjene naročnike in bralce prosimo za oprostitev, ker se je prva številka brez krivde uredništva nekoliko zakasnila in ker vsebinsko ni takšna, kot smo si je želeli. Pomislite naj, da izdajanje neodvisne mladinske revije, ki ne uživa podpor nobenih fondov, ni lahka stvar. Dvakrat teže pa je izdajati danes mladinski list, ki hoče svoje pisanje uravnati po Cankarjevih besedah, ki smo jih natisnili na naslovni strani. Zato je morala pričujoča številka iziti na 24 in ne na 32 straneh.

Prihodnja (dvojna) številka bo izšla 15. decembra.

Dijaki-akademiki!

Posečajte brivski in frizerski
salon za dame in gospode

Wildmann Franc

Napoleonov trg št. 5

Najmoderneje urejena lekarna

DR. G. PICCOLI

LJUBLJANA, TYRŠEVA 6

(Nasproti »Nebotičnika«)

Velika zaloga tuzemskih in inozem-
skih specialitet. Oddaja zdravila na
recepte za vse bolniške blagajne.
Priporoča malinovec, pristen, nara-
ven, na malo in veliko. Norveško
ribje olje, najfinejše, sveže, vedno
v zalogi.

Naročilo točno proti povzetju.

SLAŠČICE

lastnega izdelka

Študentje, če v slaščičarno, potem k

PELICONU!

Za jesen in zimo

se oblečete
dobro in
najceneje
pri nas

Manufaktura Novak

LJUBLJANA, KONGRESNI TRG 15